

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA JESENICE,
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE**

K Rybníku 800, Jesenice, PSČ 252 42

www.jesenickaskola.cz

e-mail: novotna@jesenickaskola.cz

telefon: 241 004 222

**ŠKOLNÍ
PREVENTIVNÍ
STRATEGIE
(ŠPS)**

NA OBDOBÍ 2017-2020

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název a adresa školy, pro kterou platí tento MPP	ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA JESENICE, příspěvková organizace K Rybníku 800, Jesenice 252 42		
Jméno a příjmení ředitelky	Bc. Ing. Mgr. Jitka Novotná		
Telefon na ředitelku	241 044 222, 725 612 612 (služební mobil)		
E-mail na ředitelku	novotna@jesenickaskola.cz		

Jméno školního metodika prevence	Bc. Tomáš Schwarzbacher Zeman, DiS.		
Telefon	241 004 234, 721 758 748		
E-mail	zeman2@jesenickaskola.cz		
Specializační studium	Ano	Studuje	Ne X
Realizátor vzdělávání			

Jméno výchovného poradce	Mgr. Eliška Kubů		
Telefon	241 004 237, 606 030 344 (služební mobil)		
E-mail	kubu@jesenickaskola.cz		
Specializační studium	Ano	Studuje X	Ne
Realizátor vzdělávání	Pedagogická fakulta UK		

Jméno speciálního pedagoga	Mgr. Jarmila Hrdličková		
Telefon	728 557 374		
E-mail	hrdlickova@jesenickaskola.cz		
Specializační studium	Ano X	Studuje	Ne

Jméno školního psychologa	Mgr. Zdeňka Valentová		
Telefon	241 004 255, 606 030 345 (služební mobil)		
E-mail	valentova@jesenickaskola.cz		

	Počet tříd	Počet žáků	Počet pedagogických pracovníků
ZŠ - I stupeň	22	609	72
ZŠ - II. stupeň	10	261	

Údaje k 17. 10. 2017.

Školní preventivní strategie (ŠPS) je dlouhodobý preventivní program-záměr školy, definuje dlouhodobé cíle v oblasti prevence sociálně patologických jevů (SPJ), přizpůsobuje se kulturnímu a sociálnímu klimatu, struktuře školy i specifikům školy, žákovské populace i okolí školy, respektuje rozdíly ve školním prostředí.

Součástí školní preventivní strategie je každoročně vypracovávaný a na závěr školního roku vyhodnocovaný konkrétní dokument – Preventivní program školy (PPŠ). Preventivní program školy je střednědobým cílem školy v oblasti prevence rizikových jevů, je zaměřen na prevenci všech sociálně patologických jevů, které se ve škole vyskytují nebo mohou vyskytnout. Program vychází z aktuálně platných metodických dokumentů MŠMT zaměřených na primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže. Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s projevy rizikových forem chování, případně s cílem minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření. Nedílnou součástí primární prevence je výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu, k osvojování pozitivního sociálního chování a formování společensky žádoucích postojů žáků ke všem druhům rizikového chování, předcházení rizikového chování i jeho možnému opakování.

I ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE:

- **cílem školní preventivní strategie je zabraňovat a snižovat (eliminovat) výskyt sociálně patologických jevů u žáků školy;**
- **prostředkem je odstraňování podmínek (zuzování prostoru) pro existenci a rozvíjení sociálně patologických jevů prioritně ve školním prostředí a to všemi dostupnými způsoby** od vhodné organizace výuky, nabídky žádoucích volnočasových aktivit (sport) až po výkon dohledu nad žáky a působení/tlak na rodinné prostředí žáků;
- **produktem je zdravá mládež (výchova zdravé mládeže) odolné vůči sociálně patologickým rizikům** (výchovná a osvětová činnost ve vyučovacích hodinách, realizace školních preventivních aktivit a využívání nabídky ostatních spolupracujících organizací na úseku primární prevence).

Smyslem prevence je formovat postoje žáků ke všem druhům rizikového chování, předcházet takovému chování i jeho možnému opakování. Základem prevence je zejména výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu a k osvojování pozitivního sociálního chování. Prevence sociálně patologických jevů je přitom cílována nejenom do samotného vyučování, ale i do zájmových útvarů, práce školní družiny, výletů, exkurzí apod., důraz je kladen i na oblast sociálně právní, na občanskou a rodinnou výchovu. Preventivní témata prolínají všemi oblastmi práce a života školy.

Konkrétním úkolem preventivní práce je především snižovat počet vyskytujících se negativních jevů, posilovat u žáků školy odpovědnost za svůj život a zdraví, účinně bránit vzniku a potírat všechny projevy šikany mezi žáky, minimalizovat riziko závislosti na drogách atd. To všechno je přitom založeno na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

I.I Základní kompetence prevence

- **zvyšování sociální kompetence** (rozvoj sociálních dovedností k efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomování si důsledků svého jednání)
- **posilování komunikačních dovedností**, schopnost řešit problémy, konflikty, neúspěchy, kritiku, adekvátní reakce na stres, protistresový program
- **vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole, podpora zdravého životního stylu** a vytváření pohodových podmínek školního prostředí, ochrana zdraví (relaxační aktivity, přátelská atmosféra, vzájemná důvěra a tolerance apod.)
- **formování společensky žádoucích hodnot a postojů u žáků**, pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje

I.II Hlavní oblasti zaměření prevence

a) předcházení rizikovým jevům v chování žáků, jako je zejména

- záškoláctví
- násilí a agresivita, šikana, kyberšikana, vandalismus
- projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu, politického a náboženského extremismu a sektářství

- užívání návykových látek (tabák, alkohol, drogy) a zneužívání léků
- patologické hráčství, závislost na internetu a virtuální drogy

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence, zejména v případech

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí včetně komerčního zneužívání
- ohrožování mravní výchovy mládeže, sexuální zneužívání dětí
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

I.III Metody, prostředky a formy preventivní práce na škole

K vlastní preventivní práci využívat jednak klasické metody práce ve vyučovací hodině (výklad, rozbor, diskuze, dramatická výchova), jednak soutěže, prožitkové programy, představení, besedy, exkurze, samostatné či skupinové práce žáků atp.

V případě nutnosti/potřeby cíleně uplatňovat rovněž represivní prostředky, a to zejména při

- odhalování šikany a pokusů o šikanu (vč. kyberšikany) ve škole, včasné přijímání kázeňských opatření a trestů, nekompromisní postoj k násilí mezi žáky ve škole
- nulová tolerance k drogám a jakékoliv formě jejich propagace
- potírání kuřáctví a požívání alkoholu
- boj proti záškoláctví
- potírání vandalismu, řešení krádeží
- nesmiřitelnost vůči projevům jakéhokoliv extremismu a homofobie

Formy práce

- spolupráce vedení školy a pedagogického sboru (informační schůzky, porady, předmětové komise)
- spolupráce rodiny a školy (třídní schůzky, besedy pro rodiče, konzultační hodiny; třídnické hodiny a besedy, schránka důvěry)
- spolupráce školy s PPP, SPC, SVP, s orgány sociálně právní ochrany dětí (OSPOD), s Policií ČR, soudy apod.
- vzdělávání a proškolení pedagogů v oblasti prevence, nabídka pro rodiče i veřejnost
- preventivní práce ve vyučování (etické dílny, prožitkové i intervenční programy, divadelní představení a dramatizace, exkurze apod.)
- zacílení dopravní výchovy proti rizikovému chování v dopravě
- pravidelné sledování školní docházky, kontrola omluvenek
- sledování psychického a fyzického stavu žáků (agresivita, smutek, vyčleňování z kolektivu, původ zranění apod.)
- včasné řešení vandalismu, agresivity a šikany, potírání symboliky extrémistických organizací
- boj proti kouření
- podpora školních žákovských aktivit (školní časopis, školní soutěže, sportovní turnaje apod.)
- podpora ostatních volnočasových aktivit žáků školy (kroužky, olympiády, soutěže, besídky, oborové dny, jarmarky, Den Země, Den matek, Dětský den, návštěvy divadla, Škola v přírodě, výlety atd.)
- prezentace výsledků a úspěchů žáků i školy (nástěnky, webové stránky a školní časopis, školní rozhlas, výstavy na veřejnosti)
- zpětnovazebné výstupy prevence (výstupy z pedagogických rad – výsledky hodnocení prospěchu a chování žáků; využití sociometrických metod ve třídách; dotazníky k názorům a postojům)
- reflexe závěrů a výstupů ze školní praxe do tvorby a úpravy ročního plánu preventivních aktivit

I.IV Preventivní aktivity v organizaci života školy

- Zachycení stěžejních oblastí prevence ve školním řádu (práva a povinnosti žáků, sankce).
- Posilování dobrých vztahů mezi žáky navzájem, mezi žáky a učiteli, vytváření podmínek pro vzájemnou důvěru a přátelskou atmosféru.
- Podpora žákovských aktivit (školní časopis, sportovní turnaje, školní soutěže).
- Prezentace výsledků soutěží na nástěnkách, ve školním časopise, na internetu či školním rozhlasem.

- Adekvátní a uvážlivá reakce na podněty ze schránky důvěry.
- Zveřejňování kontaktů na organizace, které mohou žákům/rodičům pomoci s nejrůznějšími problémy (tísňové linky, linky důvěry apod.).
- V předmětu občanská výchova (podle možností a příhodných témat i v ostatních předmětech) používat techniky vytváření správného sebevědomí, tolerance a ohleduplnosti k ostatním lidem; učit žáky umět rizikové jevy odmítnout.

II MAPOVÁNÍ SITUACE

II.I Sociální a jiné okolí školy

Budova školy se nachází v městě Jesenice s počtem přibližně 8 000 obyvatel. Žáci sem dochází i s přilehlých spádových vesnic, kterých je celkem 5. Škola je plně organizovanou základní školou s 0. až 9. postupným ročníkem. Současná cílová kapacita školy je 872 žáků. Ve školním roce 2017/2018 má základní škola celkem 32 tříd (nepočítají se 0. ročníky), průměrná naplněnost tříd je 27 žáků. Pedagogický sbor je tvořen ředitelkou školy, třemi zástupci ředitele, učiteli 1. a 2. stupně, vychovatelkami a vychovateli školní družiny a školního klubu. Pedagogický sbor je, až na výjimky, plně kvalifikovaný. V případě věkové struktury jsou ve škole jak mladí učitelé, tak učitelé střední generace i učitelé staršího věku. Díky tomuto složení je pedagogický sbor středního věkového průměru. Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v pedagogickém sboru vyškoleny a aprobovány speciální pedagožky. Pro žáky vyžadující zvláštní individuální péči máme k dispozici asistentku pedagoga. Na škole též působí školní psycholog, školní metodik prevence a výchovný poradce.

Nově vybudovaný areál školy byl předán do užívání 1. 9. 2003. Škola je moderní, evropského typu, má bezbariérový přístup.

Škola má velmi dobré materiální zázemí – např. možnost využívat několik multifunkčních zařízení (kopírka, skener), učitelé jednotlivých vyučovacích předmětů mají k dispozici vícero řad učebnic od různých nakladatelů apod. Postupně též doplňujeme sady učebních pomůcek pro výuku jednotlivých vyučovacích předmětů.

Ve škole se nachází 34 učeben, které slouží jako kmenové pro jednotlivé třídy. Současně škola disponuje odbornými učebnami jako je např. učebna hudební výchovy, fyziky (ta se postupně buduje a cílového stavu bude dosaženo v budoucích letech), výtvarný ateliér, dílna, divadlo, tři učebny cizích jazyků, dvě počítačové učebny, školní kuchyňka a dvě velké tělocvičny s nářadovnou. Součástí sportovního zázemí je i venkovní hřiště s umělým povrchem.

V případě vybavení technikou si škola drží vysokou úroveň. Pro potřeby výuky slouží 30 notebooků (2 počítačové učebny). Současně většina učitelů má k dispozici služební notebook, který využívá jak při výuce, tak při plnění ostatních pracovních úkolů. Celá škola je pokryta bezdrátovým internetem. Ve dvou kmenových učebnách se nachází interaktivní tabule s možností využití hlasovacího zařízení. Většina kmenových učeben je vybavena dataprojektorem, plátnem a ozvučením. Učitelé prvního stupně, cizích jazyků a hudební výchovy mají též k dispozici CD přehrávače.

Škola má vlastní kuchyň a jídelnu. K využití odpoledního volného času mají žáci prvního stupně k dispozici 13 oddělení školní družiny, které jsou umístěny v kmenových učebnách. Školní družina využívá školní zahradu a školní hřiště s umělým povrchem. Žáci 6. až 9. ročníku mají možnost v odpoledních hodinách navštěvovat školní klub. Současně všem žákům školy jsou v rámci Střediska volného času nabízeny různé druhy kroužků.

II.II Informace od učitelů

Třídní učitelé pravidelně monitorují situaci ve třídních kolektivech v oblasti sociálně patologických jevů mezi žáky, problémové situace řeší s výchovným poradcem a metodikem prevence, s rodiči, v případě potřeby i s pracovníky dalších podporných organizací.

II.III Informace od rodičů

Předávání učitelům podnětů/informací ze strany rodičů probíhá na třídních schůzkách nebo konzultacích ve třech, ale i kdykoliv jindy dle potřeby, rodiče dostávají prostor k vyjádření.

II.IV Informace od žáků

Žáci na hodinách s třídním učitelem řeší kromě organizačních záležitostí rovněž konflikty ve třídě a ostatní třídní, vztahové i jakékoliv jiné problémy, hodnotí situaci a klima ve třídě či ve škole, vyjadřují svá hodnocení, přání, svými postoji aktivně ovlivňují zaměření a volbu příslušných preventivních aktivit, to vše s cílem zlepšovat sociální klima ve třídě. Kritické zhodnocení jejich informací je v mnoha případech velmi cenným zdrojem pro směřování a cílení další preventivní a výchovné práce. Jako doplňkový zdroj informací slouží také schránka důvěry.

II.V Vyhodnocování PPŠ

Informace a závěry z každoročního vyhodnocování PPŠ jsou součástí výroční zprávy školy a pro školního metodika prevence i výchovného poradce jsou důležitým podkladem pro další práci, pro korigování a směřování jejich působení. Jsou také ukazatelem účinnosti dosavadní práce a výsledků práce v oblasti minimalizace výskytu negativních jevů.

III STANOVENÉ CÍLE ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

- Hlavním cílem dlouhodobé preventivní strategie školy je vytvoření bezpečného prostředí, pozitivního sociálního klimatu ve školním prostředí, které pomůže předcházet všem sociálně patologickým jevům, násilí, šikaně, experimentování s drogami apod. a co nejdříve zachytí varovné signály SPJ v raných stádiích.
- Ve spolupráci s rodiči vést žáky k sebevědomí, správnému hodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládnání stresu, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci léků a jiných návykových látek.
- Upozorňovat žáky na nebezpečí a rizika virtuálního prostředí a formách jeho zneužívání, v rámci nabízených preventivních aktivit seznamovat rodiče i děti se stále novými aktuálními riziky internetu a komunikačních technologií včetně možností vzniku závislostí.
- Nadále rozvíjet nabídku preventivních programů všeho druhu včetně prožitkových nebo intervenčních. Podporovat práci třídních učitelů se žákovskými kolektivy i vzájemnou spolupráci jednotlivých pedagogů.
- Předcházet experimentování žáků s marihuanou, alkoholem, tabákem a ostatními návykovými látkami a v této souvislosti pokračovat ve spolupráci s Policií ČR a s Městskou policií Jesenice.

IV AKTIVITY ŠPS PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY (hlavní oblasti preventivní práce)

IV.I Pro pedagogické pracovníky školy

- Průběžně poskytovat informace o aktuálních předpisech z oblasti sociálně patologických jevů a o jejich návaznosti na interní předpisy školy, poskytovat informace o kontaktech na spolupracující organizace či specializovaná pracoviště sociální pomoci a prevence.
- Zajistit vzájemnou informovanost pedagogů, tj. vyučujících, třídních učitelů, výchovného poradce a školního metodika prevence o problémech žáků a třídních kolektivů z důvodu adekvátního a včasného řešení těchto problémů.
- Ve spolupráci s třídními učiteli cíleně utvářet charakter preventivního působení na třídní kolektiv, vybírat a volit potřebné preventivní programy a aktivity.
- Zprostředkovávat informace získané na schůzích, školeních, konferencích zaměřených na oblast prevence SPJ.
- Umožňovat účast výchovného poradce, školního metodika prevence na poradách/školeních pořádaných vzdělávacími institucemi.

IV.II Pro rodičovskou veřejnost

- Zajistit informovanost rodičů v rámci třídních schůzek o školních preventivních aktivitách, nabídce volnočasových aktivit pro žáky, distribuovat informační materiály. K informovanosti rodičů využívat také školní webové stránky, nástěnku či vnitřní informační systém školy.
- V případě potřeby realizovat individuální pohovory s rodiči k aktuálním problémům, řešit aktuální

problémy z oblasti rizikového chování, popř. využít konzultační hodiny školního metodika prevence či výchovného poradce.

- Využívat školící a přednáškové nabídky ostatních organizací (Policie ČR, OSPOD, atd.), příležitostně organizovat besedy s odborníky a vzdělávání rodičů v oblasti SPJ dětí a mládeže.

IV.III Pro cílovou skupinu žáků školy (primární prevence ve vzdělávání žáků v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů)

Ročník	Předmět	Téma	Poznámka
0.	všechny předměty	Zvládá sebeobsluhu, uplatňuje základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky, zvládá jednoduchou obsluhu a pracovní úkony	
0.	všechny předměty	Má základní povědomí o zdraví a bezpečí	
0.	všechny předměty	Má zdravé sebevědomí a sebeuplatnění	
0.	všechny předměty	Kontroluje své chování (sebeovládání) a přizpůsobí se	
0.	všechny předměty	Sebepojetí, city, vůle	
0.	všechny předměty	Sociabilita	
0.	všechny předměty	Respektuje a dodržuje společenská pravidla a návyky	
1.	Prvouka	Vytváří si zdravé stravovací návyky na základě nápodoby.	
1.	Prvouka	Uplatňuje základní hygienické a režimové návyky.	
1.	Prvouka	Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných situacích. Návčik modelových situací	
1.	Prvouka	Uplatňuje základní pravidla platná pro chodce v silničním provozu.	
1.	Tv	Pravidelnou pohybovou činnost spojuje se zdravým způsobem života, uplatňuje správné způsoby držení těla a základní polohy při cvičení.	
2.	Prvouka	Uvede příklady zdravých a nezdravých potravin a stravovacích návyků.	
2.	Prvouka	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle.	
2.	Prvouka	V modelových situacích se chová obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	
2.	Tv	Provádí pravidelnou pohybovou činnost, kterou spojuje se zdravým způsobem života, uplatňuje správné způsoby držení těla při různých činnostech, zaujímá správné základní polohy.	
3.	Prvouka	Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků.	

3.	Prvouka	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle, projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	
3.	Prvouka	Předvede ošetření některých zranění.	
3.	Tv	Pravidelnou pohybovou činnost spojuje se zdravým způsobem života, samostatně se připraví na pohybovou činnost.	
4.	AJ	Zeptá se a odpoví na otázku o zdravotním stavu, pojmenuje běžné nemoci, zadá kladné a záporné příkazy týkající se léčby, čte jednoduchý text na téma zdravého životního stylu.	tvorba plakátu propagující zdravý životní styl
4.	Tč	Poskytne první pomoc při úrazu.	
4.	TV	Realizuje pravidelný pohybový režim v souladu se zdravým způsobem života, uplatňuje kondičně zaměřenou činnost.	
5.	PŘ	Účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob.	zdravý denní režim, jídelníček
5.	PŘ	Uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou, účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události.	hygiena, běžné nemoci, předcházení úrazům, stres a jeho rizika
5.	PŘ	Vysvětlí, jak se ohleduplně chovat k druhému pohlaví a definuje bezpečné způsoby sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku.	společenská pravidla
5.	PŘ	Vyjmenuje zásady poskytování první pomoci, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc.	příprava družstev na Helpíkuv pohár
5.	PŘ	Předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek.	cigarety, alkohol, drogy
6.	VO	Vysvětlí význam smysluplně stráveného volného času, rozliší pozitivně a negativně strávený volný čas, sestaví svůj vlastní vyvážený režim dne.	
6.	VO	Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti národnostních menšin, uvede příklady netolerantního, rasistického chování.	Etnické menšiny žijící v naší republice
6.	Z	Rozdělí obyvatelstvo světa podle lidských ras, národů, jazyků, náboženství a typů sídel.	lidské rasy, národy, jazyky, náboženství, typy sídel
7.	HV	Diskutuje o vztahu hudby a drog.	hudba a drogy
7.	VO	Shrne faktory ovlivňující pozitivně i negativně fyzické a duševní zdraví člověka, na základě sebehodnocení posoudí své možnosti k dosažení cílů a překonání překážek, sestaví jídelníček zdravé výživy.	zdravý způsob života, péče o zdraví

7.	VO	Zhodnotí vliv nedodržování zásad zdravého způsobu života na vznik civilizačních chorob.	rizika ohrožující zdraví a jejich prevence, civilizační choroby, infekční choroby, AIDS, stres
7.	VO	Vysvětlí pravidla bezpečného chování.	úrazy dětí a jejich příčiny, šikana
7.	VO	Popíše základní postupy při poskytování první pomoci.	
7.	VO	Oddělí zdravý způsob života od náhražkového, na základě modelových situací navrhne vhodné řešení konfliktů mezi lidmi, kriticky zhodnotí své chování a jednání a vhodně ho koriguje.	zdravý způsob života, životní styl, kouření, alkoholismus, drogy, sebehodnocení
8.	AJ	Doporučí činnosti spojené se zdravým způsobem života.	should/shouldn't, slovní zásoba - zdraví a životospráva, jídlo
8.	F	bezpečnost při práci s elektrickými spotřebiči, základní pravidla bezpečného zacházení s elektrickými zařízeními, vyjmenuje zásady poskytování první pomoci po zásahu elektrického proudu.	
8.	VO	Uvede zásady zodpovědného sexuálního chování ve vztahu ke zdraví, etice a morálce, vyjmenuje druhy antikoncepce, rozliší druhy deviací a patologických jevů.	
8.	VO	Popíše symptomy závislosti, vyjmenuje druhy závislosti, uvede instituce a druhy léčby.	negativní účinky kouření, alkoholismu a drog, závislost na počítači, mobilu a sociálních sítí
9.	AJ	Stanoví nebezpečí sociálně patologických jevů.	slovní zásoba - sociálně patologické jevy
9.	CH	Na konkrétních příkladech vysvětlí vliv různých látek na životní prostředí a zdraví člověka.	chemie pro člověka (léčiva, detergenty, pesticidy, hnojiva), chemické látky jako hrozba, návykové látky, drogy